

پژوهشکده شورای نگهبان
گزارش استدلالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

طرح مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی (مرحله دوم)

پژوهشکده شورای نگهبان

باسمه تعالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

طرح مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی
(مرحله دوم)

تاریخ تصویب: ۱۴۰۱/۰۵/۰۹

کد گزارش: ۱۴۰۱۰۷۱۷

تاریخ نظر شورای نگهبان: ۱۴۰۱/۰۵/۳۰

پرومشکده شورای نگهبان

طرح مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی (مرحله دوم)

درباره‌ی مصوبه

«طرح مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی» بنا به پیشنهاد (۵۵) نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی، در تاریخ ۱۳۹۹/۸/۷ اعلام وصول و جهت طی مراحل قانونی به هیئت رئیسه‌ی مجلس تقدیم شد.

این طرح در تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱۷ با اصلاحاتی به تصویب صحن علنی مجلس رسید و طی نامه‌ی شماره ۲۸۴/۴۹۱۱ مورخ ۱۴۰۱/۱/۲۸ برای طی مراحل قانونی مقرر در اصل (۹۴) قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان با بررسی این مصوبه در جلسات مورخ ۱۴۰۱/۱/۳۰ و ۱۴۰۱/۲/۷، برخی از مواد این مصوبه را مغایر با شرع یا قانون اساسی تشخیص داد و نظر خود در این خصوص را طی نامه‌ی شماره ۱۰۲/۳۰۶۳۸ مورخ ۱۴۰۱/۲/۱۱ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

سپس مجلس شورای اسلامی در راستای تأمین نظر شورای نگهبان، در جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۱/۵/۹ اصلاحاتی را در متن مصوبه به عمل آورد و مصوبه‌ی اصلاحی را از طریق نامه‌ی شماره ۲۸۴/۴۳۷۴۹ مورخ ۱۴۰۱/۵/۱۲ رئیس مجلس ارسال کرد. شورای نگهبان بررسی مصوبه‌ی اعاده شده را در دستور جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۱/۵/۲۶ قرار داد، اما پس از بحث و بررسی، مفاد آن را از برخی جهات دارای ابهام تشخیص داد و نظر خود در این خصوص را به موجب نامه‌ی شماره ۱۰۲/۳۲۵۶۰ مورخ ۱۴۰۱/۵/۳۰ برای رئیس مجلس ارسال کرد.

«نظرات استدلالی شورای نگهبان در خصوص طرح مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی (مرحله دوم)»

ماده ۱-

اصطلاح‌های به کار رفته در این قانون به شرح زیر است:

[بند «الف» ماده (۱) به شرح زیر اصلاح می‌شود:]

الف- دستگاه‌ها و نهادهای مشمول این قانون: عبارت است از دستگاه‌ها و نهادهای موضوع ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ و ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ - به جز استثنائات آن - و دبیرخانه و سازمان‌های

۱. ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱- دانشگاه‌ها، مراکز و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فرهنگستان‌ها و پارک‌های علم و فناوری که دارای مجوز از شورای گسترش آموزش عالی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع قانونی ذی‌ربط می‌باشند، بدون رعایت قوانین و مقررات عمومی حاکم بر دستگاه‌های دولتی به ویژه قانون محاسبات عمومی کشور، قانون مدیریت خدمات کشوری، قانون برگزاری مناقصات و اصلاحات و الحاقات بعدی آنها و فقط در چهارچوب مصوبات و آیین‌نامه‌های مالی، معاملاتی، اداری، استخدامی و تشکیلاتی مصوب هیئت امناء که حسب مورد به تأیید وزیران علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و در مورد فرهنگستان‌ها به تأیید رئیس جمهور و در مورد دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و تحقیقاتی وابسته به نیروهای مسلح به تأیید رئیس ستاد کل نیروهای مسلح می‌رسد، عمل می‌کنند.
تبصره ۱- ...»

۲. ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۲۹- دولت مکلف است طی سال اول اجرای قانون برنامه نسبت به راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا اقدام کند و امکان تجمیع کلیه پرداخت‌ها به مقامات، رؤسا، مدیران کلیه دستگاه‌های اجرایی شامل قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران اعم از وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات و دانشگاه‌ها، شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری دولتی، شرکت‌های بیمه دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی (در مواردی که آن بنیادها و نهادها از بودجه کل کشور استفاده می‌نمایند)، مؤسسات عمومی، بنیادها و نهادهای انقلاب اسلامی، مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان قانون اساسی، بنیادها و مؤسساتی که زیر نظر ولی فقیه اداره می‌شوند و همچنین دستگاه‌ها و واحدهایی که مشمول قانون بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است اعم از اینکه قانون خاص خود را

مناطق آزاد تجاری - صنعتی و ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران

[تبصره بند «الف» ماده (۱) به شرح زیر اصلاح می‌شود]:
تبصره - شمول این ماده در خصوص نهادها، مؤسسات و تشکیلات و سازمان‌هایی که زیر نظر مستقیم مقام معظم رهبری اداره می‌شوند، منوط به اذن ایشان است.

ب - ...

پ - پایگاه داده‌ها و اطلاعات پایه: کلیه پایگاه‌های داده و اطلاعاتی که در ایجاد و ارائه خدمات الکترونیکی و هوشمند و اجرای فرآیندهای الکترونیکی نقش پایه‌ای داشته و ارائه این خدمات و اجرای فرآیندهای الکترونیکی وابسته به یکی یا ترکیبی از اطلاعات و داده این پایگاه‌های پایه است.

ت - داده‌ها و اطلاعات ملی: داده‌ها و اطلاعات دستگاه‌ها و نهادهای مشمول این قانون و یا هر داده و اطلاعات که به موجب قوانین و مقررات در اختیار دستگاه‌ها و نهادهای مشمول این قانون قرار دارند، داده و اطلاعات ملی نامیده می‌شود.

[دو بند به عنوان بندهای «ث» و «ج» به ماده (۱) به شرح زیر الحاق و در کلیه مواد عبارت «داده‌ها و اطلاعات» جایگزین عبارت «داده و اطلاعات» می‌شود]:

ث - داده‌ها: مجموعه‌ای از اعداد و حروف و علائم و نشانه‌هایی

→

داشته و یا از قوانین و مقررات عام تبعیت نمایند نظیر وزارت جهاد کشاورزی، شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، سازمان گسترش نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه آنها، ستاد اجرایی و قرارگاه‌های سازندگی و اشخاص حقوقی وابسته به آنها را فراهم نماید، به نحوی که میزان ناخالص پرداختی به هر یک از افراد فوق مشخص شود و امکان دسترسی برای نهادهای نظارتی و عموم مردم فراهم شود. وزارت اطلاعات، نیروهای مسلح و سازمان انرژی اتمی ایران از شمول این حکم مستثنی هستند. اجرای این حکم در خصوص بنگاه‌های اقتصادی متعلق به وزارت اطلاعات، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تنها با مصوبه شورای عالی امنیت ملی مجاز خواهد بود.

هستند که به صورت قراردادی در ابزارهای الکترونیکی یا رقومی یا توسط هر نوع فناوری جدید ارتباطاتی و اطلاعاتی تولید می‌شوند.

ج - اطلاعات: به مجموعه‌ای از داده‌ها گفته می‌شود که طی عملیات منطقی پردازش می‌شوند.

▪ دیدگاه عدم ابهام

الف) مجلس شورای اسلامی به موجب بند (الف) سابق، دستگاه‌ها و نهادهای مشمول این قانون را عبارت از «دستگاه‌ها و نهادهای موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری» و همچنین «دستگاه‌ها و نهادهای موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه» دانسته بود. این در حالی بود که نسبت میان دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۵) و دستگاه‌ها و نهادهای موضوع ماده (۲۹) روشن نبود و بند (الف) از این حیث دارای ابهام شناخته شد. همچنین نظر به اینکه برخی دستگاه‌های اجرایی از شمول حکم ماده (۲۹) مستثنی شده‌اند و اجرای ماده (۲۹) در خصوص برخی دیگر مقید به مصوبه‌ی شورای عالی امنیت ملی مجاز دانسته شده است، روشن نبود آیا مجلس شورای اسلامی دستگاه‌های مستثنی‌شده‌ی فوق را نیز مشمول حکم بند (الف) سابق قرار داده بود یا خیر و بند (الف) از این حیث نیز دارای ابهام اعلام شد. اما اکنون که در مصوبه‌ی اعاده شده، اولاً «دستگاه‌ها و نهادهای موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری» از شمار دستگاه‌های مذکور در این بند حذف شده است. ثانیاً با افزودن عبارت «به جز استثنائات آن» تصریح شده است که دستگاه‌ها و نهادهای مستثنی‌شده از ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه، مشمول این بند نمی‌شوند، دو ابهام سابق شورا منتفی است.

ب) دستگاه‌ها و نهادهای مشمول بند (الف) سابق، شامل «دستگاه‌ها و نهادهای موضوع ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور»، «ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری»، «ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه» و «بند (د) ماده (۱) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات» معرفی شده بود. اما دقت در بند (د) ماده (۱) قانون پیش‌گفته نشان می‌داد قانون‌گذار «مؤسسات عمومی» را که در شمار نهادهای مشمول این مصوبه قرار داده است، به «سازمان‌ها و نهادهای وابسته به حکومت به معنای عام کلمه» تعریف کرده است. حال آنکه نسبت مصادیق «مؤسسات عمومی» با توجه به تعریف موسع و بسیار کشدار

مذکور در قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، با نهادهایی مذکور در دیگر قوانین پیش گفته همچون «مؤسسات عمومی غیردولتی» مذکور در ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری، واجد ابهام دانسته شد. اما حال که در اصلاحات این بند، به کلی عبارت «بند (د) ماده (۱) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات» حذف شده است، ابهام پیشین شورا در این خصوص رفع شده است.

ج) در بند (الف) سابق، «دستگاه‌ها و نهادهای موضوع ماده (۱) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران» و همچنین «نهادهای موضوع ماده (۱) قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران»، مشمول احکام این مصوبه قلمداد شده بودند. این در حالی بود که اولاً در ماده (۱) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد، دستگاه و نهادی ذکر نشده است. ثانیاً در ماده (۱) قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه نیز تنها به دولت اجازه داده شده است در شهرستان‌هایی که استعداد لازم وجود دارد، مناطقی را با عنوان منطقه‌ی ویژه اقتصادی ایجاد کند و نام دستگاه مشخصی در آن ذکر نشده است. در نتیجه شورا دو عبارت مذکور را موجد ابهام شناخت. حال که مجلس شورای اسلامی در بند (الف) اصلاحی، به کلی دو عبارت فوق را حذف کرده است و با صراحت از شمول این مصوبه بر «دبیرخانه و سازمان‌های مناطق آزاد تجاری - صنعتی و ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران» سخن به میان آورده است، ابهام سابق شورا در این مورد اصلاح شده است.

د) مجلس شورای اسلامی به موجب حکم بند (الف) و تبصره‌ی سابق آن، کلیه‌ی دستگاه‌های اجرایی به استثنای «نهادهای تحت امر مقام معظم رهبری» را مشمول احکام این مصوبه دانسته بود. از طرفی، روشن نبود مقصود قانون‌گذار از عبارت «نهادهای تحت امر مقام معظم رهبری»، دقیقاً اشاره به چه دستگاه‌هایی داشت و در نتیجه عبارت پیش گفته دارای ابهام شناخته شد. اما نظر به اینکه مجلس در راستای رفع این ابهام، متن تبصره را اصلاح کرده است و عبارت «نهادهای، مؤسسات و تشکیلات و سازمان‌هایی که زیر نظر مستقیم رهبری اداره می‌شوند» را به کار برده است، ابهام پیشین شورا رفع شده است.

ه) مجلس شورای اسلامی در بندهای (پ) و (ت) سابق در مقام تعریف «پایگاه داده و اطلاعات پایه» و «داده و اطلاعات ملی»، هر دو اصطلاح «داده» و «اطلاعات» را به کار برده

بود. اما با توجه به اینکه قانون‌گذار در این مصوبه تعریف مستقلی از دو مفهوم «داده» و «اطلاعات» ارائه نکرده بود، این دو بند از حیث مشخص نبودن تعریف قانونی دو اصطلاح مذکور و اینکه آیا این دو کلمه مترادف معنایی دارند یا خیر، واجد ابهام دانسته شد. اکنون که قانون‌گذار در دو بند الحاقی (ث) و (ج)، مفاهیم مذکور را به روشنی تعریف کرده است، ابهام مذکور شورا منتفی شده است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

قانون‌گذار در تبصره‌ی سابق بند (الف) و در مقام استثنا کردن نهادهای تحت امر مقام معظم رهبری از شمول احکام این مصوبه، عبارت «نهادهای تحت امر مقام معظم رهبری منوط به اذن معظم‌له می‌باشد.» را به کار برده بود. با توجه به اینکه این عبارت فاقد استحکام ادبی بود و معنای مبهمی را به ذهن متبادر می‌کرد، مغایر با جزءهای (۳) و (۴) بند (۹) سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری^۱ و در نتیجه مغایر با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی شناخته شد. حال که در اصلاحات صورت‌گرفته در تبصره، ادبیات آن تغییر کرده است و معنای روشنی از آن استنباط می‌شود، اشکال سابق شورا در این خصوص نیز مرتفع شده است.

▪ توضیح تذکر

قانون‌گذار در انتهای بند (الف) اصلاحی، شمول مقررات این مصوبه بر «دبیرخانه» و «سازمان‌های مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران» را مقرر کرده است. اما شایسته است عبارت فوق به «دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی» و «سازمان‌های مناطق آزاد تجاری-صنعتی» اصلاح شود. چه اینکه

۱. بند (۹) سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری ابلاغی ۱۳۹۸/۷/۶ مقام معظم رهبری: «۹- رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوایح و طرح‌های قانونی با تأکید بر:

... -

... -

- شفافیت و عدم ابهام.

- استحکام در ادبیات و اصطلاحات حقوقی.

«... -

شایسته است عناوین کامل نهادهای قانونی فوق در متون رسمی به درستی ذکر شود.

▪ نظر شورای نگهبان

ماده (۱)، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.
تذکر: ۱- در بند (الف) ماده (۱)، عبارت «دبیرخانه و سازمان‌های مناطق آزاد» به عبارت «دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد تجاری- صنعتی و ویژه اقتصادی و سازمان‌های مناطق آزاد تجاری- صنعتی» اصلاح گردد.

* * *

ماده ۳-

[ماده (۳) و تبصره (۱) آن به شرح زیر اصلاح و در کلیه مواد عبارت «کارگروه تعامل‌پذیری دولت الکترونیکی» جایگزین «کمیسیون داده و اطلاعات ملی (دوام)» می‌شود:]

ماده ۳- کارگروه تعامل‌پذیری دولت الکترونیکی مصوب شورای عالی فضای مجازی موظف است در تصمیم‌گیری‌های خود نسبت به اعمال سیاست‌ها و راهبردهای کلان و نظارت و مدیریت بر نحوه نگهداری، پردازش، دسترسی، یکپارچه‌سازی، امنیت و به ویژه تبادل و به اشتراک‌گذاری داده‌ها و اطلاعات موضوع این قانون اقدام نماید.
تبصره ۱- ترکیب اعضاء و نحوه اداره کارگروه تعامل‌پذیری دولت الکترونیکی توسط شورای عالی فضای مجازی تعیین می‌شود.
تبصره ۲- ...

▪ دیدگاه عدم مغایرت

الف) قانون‌گذار در ماده (۳) مصوبه‌ی حاضر، تبصره‌های آن و دیگر مواد این مصوبه، نام «کارگروه تعامل‌پذیری دولت الکترونیکی» که به موجب مصوبه‌ی شورای عالی فضای مجازی تشکیل شده است را به «کمیسیون داده‌ها و اطلاعات ملی (کمیسیون دوام)»، تغییر داده بود و تعیین ترکیب اعضاء جدید را به مصوبه‌ی جدید شورای عالی فضای مجازی واگذار کرده بود. همچنین مجموعه‌ای از وظایف و اختیارات متعدد را بدون تصویب از سوی شورای عالی فضای مجازی و رأساً از سوی مجلس شورای اسلامی به کمیسیون مزبور سپرده شده

بود. در نتیجه شورا ماده (۳) و دو تبصره‌ی آن را با توجه به عدم صلاحیت مجلس در تغییر مصوبه‌ی شورای عالی فضای مجازی و افزودن تکلیفی به آن، مغایر با اصل (۵۷) قانون اساسی اعلام کرد. همچنین دیگر مواد مصوبه که در آن به «کمیسیون داده‌ها و اطلاعات ملی (کمیسیون دوام)» اشاره شده بود را نیز مبنیاً مغایر با اصل مذکور شناخت. اکنون که در ماده (۳) مصوبه‌ی اصلاحی؛ اولاً نام «کمیسیون داده‌ها و اطلاعات ملی (کمیسیون دوام)» به همان نام مصوب شورای عالی فضای مجازی یعنی «کارگروه تعامل‌پذیری دولت الکترونیکی» برگشته است و ثانیاً وظایف مقرر شده برای کارگروه مذکور نیز بیان دیگری از وظایف مصرح در مصوبه‌ی شورای عالی فضای مجازی است، اشکال سابق شورا در مورد مغایرت ماده (۳) و دیگر مواد مصوبه با اصل (۵۷) قانون اساسی رفع شده است.

ب) مجلس شورای اسلامی در مواد مختلف مصوبه‌ی سابق، اختیارات و تکالیف بسیار گسترده، متنوع و در عین حال بسیار حساسی را که بعضاً در وظایف نهادهایی همچون هیئت وزیران بوده است را بدون ارائه‌ی ضوابط و معیارهای کافی برای تصمیم‌گیری، مطلقاً به «کمیسیون داده‌ها و اطلاعات ملی (کمیسیون دوام)» واگذار کرده بود. در نتیجه شورا تفویض بدون ضابطه‌ی این اختیارات به کمیسیون مذکور را مغایر با نظام اداری صحیح موضوع بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی اعلام کرد. حال با توجه به اینکه در مصوبه‌ی اصلاحی؛ اولاً نام «کمیسیون داده‌ها و اطلاعات ملی (کمیسیون دوام)» به همان نام مصوب شورای عالی فضای مجازی یعنی «کارگروه تعامل‌پذیری دولت الکترونیکی» برگشته است و ثانیاً وظایف مقرر شده برای کارگروه مذکور نیز بیان دیگری از وظایف مصرح در مصوبه‌ی شورای عالی فضای مجازی است و ثالثاً برخی از اختیارات مصرح در مصوبه‌ی قبلی نیز در مصوبه‌ی اعاده‌شده تعدیل شده است (برای مثال ماده (۷) مصوبه‌ی پیشین حذف شده است و اطلاق بندهای (ب) و (ت) ماده (۱۳) نیز تقیید شده است)، اشکال سابق شورا در این خصوص مرتفع شده است.

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی به موجب ماده (۳) اصلاحی، «مدیریت بر نحوه نگهداری، پردازش و دسترسی» داده‌ها و اطلاعات را در صلاحیت کارگروه تعامل‌پذیری دانسته است. از طرفی، در بندهای (ب) و (ت) اصلاحی ماده (۱۳)، تبادل داده‌ها و اطلاعات مربوط به مالیات

و قاچاق کالا و ارز را تنها با تصویب کارگروه مذکور مجاز شمرده است، اما «موارد مربوط به حوزه قضاء» و «دسترسی‌های قوه قضائیه» را از این حکم مستثنی کرده است. حال ممکن است از جمع مواد (۳) و (۱۳) اصلاحی چنین مستفاد شود که دسترسی و تبادل کلیدی داده‌ها و اطلاعات، حتی اطلاعاتی که قاضی برای اصدار حکم و تحقیق وقایع پرونده‌ی قضایی به آن نیاز دارد (به جز دو استثناء مالیات و قاچاق کالا و ارز) نیز منوط به تأیید کارگروه تعامل‌پذیری است. در نتیجه روشن نیست اطلاق عبارات ماده (۳) شامل داده و اطلاعات مورد نیاز در امر قضاء نیز می‌شود یا خیر و مقرر از این حیث ابهام دارد.

■ نظر شورای نگهبان

۱- ماده (۳)، با توجه به استثنا شدن بعضی از امور در ماده (۱۳) مصوبه، از این جهت که منجر به ایجاد محدودیت بر اختیارات امر قضا خواهد شد یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

ماده ۴-

[ماده (۴) به شرح زیر اصلاح می‌شود:]

داده و اطلاعات ملی جزء اموال عمومی بوده و اداره آن در اختیار دولت جمهوری اسلامی ایران است.

[در تبصره ماده (۴) جمله «استتکاف از احکام مقرر در این ماده مشمول مجازات مندرج در ماده (۱۰) این قانون می‌باشد» حذف می‌شود.]
تبصره - نهادها و دستگاه‌های مشمول این قانون و ارائه‌دهندگان خدمات ذیل تنظیم‌گران بخشی موظفند امکان دسترسی و تبادل داده و اطلاعات ملی را صرفاً بر اساس سطوح دسترسی تعیین شده توسط کارگروه تعامل‌پذیری دولت الکترونیکی فراهم نمایند.

■ دیدگاه ابهام

الف) مطابق حکم ماده (۴) سابق، «داده و اطلاعات ملی»، مصداق «مالکیت معنوی عمومی» تلقی شده بود. اما نظر به اینکه مفهوم «مالکیت معنوی عمومی» فاقد تعریف روشن فقهی، قانونی و عرفی بود، آثار شرعی و قانونی مترتب بر این قبیل مالکیت‌ها مشخص نبود و

در نتیجه اصطلاح «مالکیت معنوی عمومی» موجد ابهام شناخته شد. اکنون قانون‌گذار در راستای تأمین نظر شورای نگهبان، عبارت «اموال عمومی» را جایگزین کرده است، اما عبارت مذکور نیز دارای ابهام است؛ توضیح اینکه تلقی کردن «داده‌ها و اطلاعات ملی» به عنوان «اموال عمومی»، از این منظر که چه آثار شرعی بر آن مترتب می‌شود و برای مثال از آن «ملکیت دولت بر داده‌ها و اطلاعات ملی» فهم می‌شود یا صرفاً در مقام بیان «مالیت داده‌ها و اطلاعات ملی» است، روشن نیست. در صورتی که قانون‌گذار تنها «اداره داده‌ها و اطلاعات ملی» را به دولت جمهوری اسلامی ایران واگذار کند و متعرض حکم دیگری نشود، ابهام فوق رفع خواهد شد.

ب) به موجب حکم مذکور در ماده (۴) سابق، «داده و اطلاعات ملی» در اختیار نظام جمهوری اسلامی قرار داده شده بود. اما تنها قیدی که قانون‌گذار در این خصوص ذکر کرده بود، «رعایت حفظ محرمانگی اطلاعات شخصی مربوط به افراد و اشخاص» بود و در نتیجه روشن نبود در مواردی که داده‌ها و اطلاعات متضمن مسائل امنیتی است، رعایت محرمانگی آنها الزامی است یا خیر و ماده (۴) از این منظر دارای ابهام شناخته شد. حال نه تنها مجلس اصلاحی را در مورد ابهام مذکور به عمل نیاورده و ابهام سابق به قوت خود باقی است، حذف الزام به «رعایت حفظ محرمانگی اطلاعات شخصی مربوط به افراد و اشخاص» از متن ماده (۴) اصلاحی، این ابهام را ایجاد می‌کند که مقصود قانون‌گذار عدم لزوم رعایت محرمانگی اطلاعات شخصی بوده است یا خیر و ماده (۴) اصلاحی از این دو جهت دارای ابهام است.

▪ دیدگاه عدم ابهام

الف) مجلس شورای اسلامی در صدر ماده (۴) سابق، علاوه بر اینکه «داده و اطلاعات ملی» را مصداق «مالکیت معنوی عمومی» تلقی کرده بود، آن را «در اختیار نظام جمهوری اسلامی» قرار داده بود. اما با توجه به اینکه قانون‌گذار مشخص نکرده بود از میان دستگاه‌ها و نهادهای مختلف تصمیم‌گیر در حوزه «داده و اطلاعات»، «داده و اطلاعات ملی» موضوع ماده (۱) این مصوبه در اختیار کدام مرجع قرار می‌گرفت و متولی داده‌ها و اطلاعات ملی کدام دستگاه بود، موجد ابهام شناخته شد. اکنون که در اصلاحات صورت گرفته در ماده (۴)

تصریح شده است «داده و اطلاعات ملی»، در اختیار «دولت جمهوری اسلامی» است، ابهام پیش گفته مرتفع شده است.

ب) مطابق حکم تبصره‌ی سابق ماده (۴)، ضمانت اجرای استتکاف از احکام مقرر در ماده (۴) پیشین، «مجازات مندرج در ماده (۱۰) سابق» پیش‌بینی شده بود. این در حالی بود که مراجعه به ماده (۱۰) نشان می‌داد قانون‌گذار علاوه بر صدر ماده (۱۰)، در تبصره‌ی این ماده نیز تعیین مجازات کرده بود و روشن نبود مقصود مجلس شورای اسلامی از عبارت «مجازات مندرج در ماده (۱۰) این مصوبه»، اشاره به مجازات مذکور در صدر ماده (۱۰) یا تبصره‌ی آن بوده است. ضمن اینکه دقت در عبارت «جرایم رایانه‌ای موضوع قانون جرایم رایانه‌ای» مذکور در صدر ماده (۱۰) نشان می‌داد که قانون‌گذار حتی در صدر ماده (۱۰) نیز چندین مجازات در نظر گرفته بود. بنابراین عبارت «مجازات مندرج در ماده (۱۰) این مصوبه»، موجد ابهام شناخته شد. حال که در اصلاحات تبصره‌ی ماده (۴)، به کلی عبارت مذکور حذف شده است، ابهام سابق شورا نیز بلاموضوع شده است.

■ نظر شورای نگهبان

۲- در ماده (۴)،

۲-۱- تعریف و حدود آثار عنوان «اموال عمومی» ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۲-۲- ابهام مذکور در بند (۳-۳) نظر سابق شورا در خصوص وضعیت حفظ محرمانگی داده و اطلاعاتی که متضمن مسائل امنیتی است، به قوت خود باقی است و پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۲-۳- با توجه به حذف عبارت مربوط به «رعایت محرمانگی اطلاعات شخصی مربوط به افراد و اشخاص»، تکلیف وضعیت محرمانگی این اطلاعات ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

[تبصره (۲) ماده (۵) حذف و عنوان «تبصره (۱)» آن به عنوان «تبصره» اصلاح می‌شود.]

▪ دیدگاه عدم ابهام

الف) مجلس شورای اسلامی در تبصره (۲) سابق ماده (۵)، «تخلف از اجرای مصوبات کمیسیون دوام» یا «استنکاف از تطبیق با شرایط موضوع این مصوبه» را مستوجب «مجازات مقرر در این مصوبه» دانسته بود. اما نظر به اینکه علاوه بر صدر ماده (۱۰)، در تبصره‌ی این ماده نیز مجازات تعیین شده بود، عبارت «مجازات مقرر در این مصوبه» در تبصره (۲) ماده (۵)، موجد ابهام شناخته شد. با توجه به حذف تبصره (۲) ماده (۵)، ابهام مذکور منتفی است.

ب) قانون‌گذار در تبصره (۲) این ماده، «هر نوع تخلف از اجرای مصوبات کمیسیون دوام» یا «هر نوع استنکاف از تطبیق با شرایط موضوع این مصوبه» را مستوجب مجازات دانسته بود. این در حالی بود که با توجه به طیف گسترده‌ی جرم‌انگاری فوق، روشن نبود آیا قانون‌گذار در تعیین کیفر، به رعایت اصل تناسب جرم و مجازات توجه داشته بود یا خیر و تبصره (۲) از این منظر واجد ابهام اعلام شد. حال با توجه به حذف تبصره (۲)، ابهام شورا نیز بلاموضوع شده است.

▪ نظر شورای نگهبان

ماده (۵)، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

[ماده (۷) حذف می‌شود.]

▪ دیدگاه عدم ابهام

قانون‌گذار به موجب حکم ماده (۷) پیشین، نگهداری، دسترسی یا پردازش داده و اطلاعات از سوی دستگاه‌های اجرایی را نافی «حق مالکیت عمومی» و «حاکمیت ملی» بر «داده و اطلاعات ملی» ندانسته بود. اما دقت در حکم صدر ماده (۴) سابق نشان می‌داد قانون‌گذار در ماده (۴) پیشین، عبارات متفاوت «در زمره مالکیت معنوی عمومی» و «در اختیار نظام جمهوری اسلامی» را در خصوص «داده و اطلاعات ملی» به کار برده بود. بنابراین با توجه به تهافت احکام مواد (۴) و (۷) سابق در خصوص مالکیت «داده و اطلاعات ملی»،

نسبت میان این مواد دارای ابهام شناخته شد. اکنون با توجه به حذف ماده (۷) ابهام فوق نیز منتفی است.

▪ نظر شورای نگهبان

با توجه به حذف ماده (۷)، بررسی موضوع از حیث مغایرت با قانون اساسی و موازین شرع، سالبه به انتفای موضوع است.

ماده ۸-

[در ماده (۸) جمله «عدم تبادل اطلاعات یا هرگونه تبادل داده و اطلاعات خارج از این مرکز و برخلاف مصوبات کمیسیون دوام مستوجب مجازات‌های این قانون است.» حذف می‌شود].

تبادل داده و اطلاعات بین دستگاه‌ها و نهادهای مشمول این قانون با دستگاه‌های اجرایی و یا کسب‌وکارها با رعایت اصول حفاظتی و امنیتی بر عهده مرکز ملی تبادل اطلاعات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است.

تبصره - ...

▪ دیدگاه عدم ابهام

الف) مطابق حکم ذیل ماده (۸) سابق، عدم تبادل اطلاعات یا هرگونه تبادل داده و اطلاعات خارج از مرکز ملی تبادل اطلاعات و برخلاف مصوبات کمیسیون دوام، مستوجب «مجازات‌های این مصوبه» مقرر شده بود. اما نظر به اینکه علاوه بر صدر ماده (۱۰)، در تبصره‌ی این ماده نیز مجازات تعیین شده بود، عبارت «مجازات‌های این مصوبه» در ذیل ماده (۸)، موجد ابهام شناخته شد. اکنون که قانون‌گذار عبارت پیش‌گفته را حذف کرده است، این ابهام مرتفع شده است.

ب) مجلس شورای اسلامی در مقام جرم‌انگاری تخلف از احکام ماده (۸) پیشین، «عدم تبادل اطلاعات» یا «هرگونه تبادل داده و اطلاعات خارج از مرکز ملی تبادل اطلاعات و برخلاف مصوبات کمیسیون دوام» را مستوجب کیفر دانسته بود. اما تنوع مصادیق جرم‌انگاری

فوق، این ابهام را به ذهن متبادر می‌کرد که قانون‌گذار در تعیین کیفر، به رعایت اصل تناسب میان جرم و مجازات توجه داشته بود یا خیر و ماده (۸) از این منظر واجد ابهام اعلام شد. اکنون که در اصلاحات ماده (۸)، جرم‌انگاری مذکور حذف شده است، ابهام پیشین شورا بلا موضوع شده است.

▪ نظر شورای نگهبان

ماده (۸)، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

ماده ۱۰-

[ماده (۱۰) به شرح زیر اصلاح و تبصره آن حذف می‌شود:]
متخلف یا اخلال‌کننده در پردازش و تبادل یا مستنکف از اجرای این
قانون مشمول مجازات انفصال از خدمت به مدت شش ماه تا پنج سال یا
حبس تعزیری به مدت نود و یک روز تا شش ماه می‌شود.

▪ دیدگاه عدم ابهام

الف) مجلس شورای اسلامی مطابق حکم صدر ماده (۱۰) سابق، «اخلال به هر نحو» در اجرای این مصوبه را جرم‌انگاری کرده بود. اما حکم پیش‌گفته از دو جهت دارای ابهام شناخته شد: اولاً قانون‌گذار عنصر مادی ارتکاب جرم موضوع این ماده را «اخلال به هر نحو» در اجرای مصوبات کمیسیون مذکور دانسته بود. حال با توجه به اینکه عبارت «اخلال به هر نحو»، به روشنی و به نحو کاملاً مضبوط، مصادیق این عنوان مجرمانه را تعیین نکرده بود و تاب تفسیر داشت، موجد ابهام اعلام شد. ثانیاً با توجه به گستردگی و تنوع عنصر مادی جرم مذکور یعنی «ایجاد هرگونه اخلال در اجرای این مصوبه» اعم از اخلال گسترده یا اندک، ایجاد اخلال مؤثر یا کم‌اثر در اجرای مصوبه و ... روشن نبود در تعیین کیفر این جرایم، رعایت اصل تناسب شده بود یا خیر و ماده (۱۰) سابق از این دو حیث واجد ابهام دانسته شد. اکنون قانون‌گذار در راستای تأمین نظر شورای نگهبان، به کلی عبارت ماده (۱۰) را تغییر داده است و عبارت «اخلال به هر نحو در اجرای این قانون» را حذف کرده است و به صورت روشن «تخلف یا اخلال در پردازش و تبادل» و «استنکاف از اجرای قانون» را جرم‌انگاری کرده است. بنابراین با توجه به اصلاح مذکور، دو ابهام پیشین شورا اصلاح شده است.

ب) قانون‌گذار در حکم صدر ماده (۱۰) و تبصره‌ی پیشین آن، اخلال در اجرای این مصوبه و تخلف از اجرای این مصوبه را مقید به «اعلام نظر کمیسیون دوام» جرم‌انگاری کرده بود. ماهیت «اعلام نظر کمیسیون دوام» از این حیث که صرفاً جنبه‌ی اخبار و گزارش‌دهی به مراجع مراجع قضایی را داشت یا احراز تحقق جرم مذکور منوط به اعلام کمیسیون بود، موجد ابهام شناخته شد. اما حال که در اصلاحات این مقرر، به کلی عبارت مذکور حذف شده است، ابهام سابق شورا منتفی است.

ج) بر طبق حکم ماده (۱۰) پیشین، اخلال به هر نحو در اجرای این مصوبه، در حکم اقدام به «جرائم رایانه‌ای موضوع قانون جرائم رایانه‌ای» تلقی شده بود. اما دقت در مواد قانون مذکور نشان می‌داد قانون‌گذار در این قانون، مصادیق متعددی از جرائم رایانه‌ای را مورد حکم قرار داده است. بنابراین روشن نبود اخلال در اجرای این مصوبه، دقیقاً مجازات کدام‌یک از جرائم رایانه‌ای را در پی داشت و عبارت «جرائم رایانه‌ای موضوع قانون جرائم رایانه‌ای» در ماده (۱۰) سابق، دارای ابهام بود. حال نظر به حذف عبارت مذکور و تعیین مجازات مشخص در ماده (۱۰) اصلاحی، ابهام پیشین شورا رفع شده است.

■ نظر شورای نگهبان

ماده (۱۰)، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

ماده ۱۱-

متولی اداره و به‌روزرسانی پایگاه‌های داده و اطلاعات پایه مطابق جدول ذیل تعیین می‌شوند و این متولیان مکلفند بر اساس مصوبات کارگروه تعامل‌پذیری دولت الکترونیکی اقدامات اجرایی لازم را برای تحقق اهداف این قانون به اجراء گذارند.

تبصره ۱- ...

جدول موضوع ماده (۱۱) به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ردیف	نام پایگاه داده و اطلاعات پایه	دستگاه متولی پایگاه
۱	پایگاه ملی هویت اشخاص حقیقی	سازمان ثبت‌احوال کشور
۲	پایگاه ملی هویت اشخاص حقوقی	سازمان ثبت‌اسناد و املاک کشور
۳	پایگاه نظام ملی نشانی گذاری مکان محور کشور	شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران
۴	پایگاه اطلاعات مکان اقامت اشخاص حقیقی	سازمان ثبت‌احوال کشور
۵	پایگاه اطلاعات مکان اقامت اشخاص حقوقی	سازمان ثبت‌اسناد و املاک کشور
۶	پایگاه شناسه کالا و خدمات	وزارت صنعت، معدن و تجارت
۷	پایگاه وسایط نقلیه کشور	فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران
۸	پایگاه شناسنامه خدمات دولت	سازمان اداری و استخدامی
۹	پایگاه اطلاعات شبکه احراز هویت کاربران ارتباطی (شاهکار)	سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی
۱۰	پایگاه اطلاعات و مدارک تحصیلی کشور	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
۱۱	پایگاه ملی اسناد و املاک و حدنگاری (کاداستر) کشور	سازمان ثبت‌اسناد و املاک کشور
۱۲	پایگاه ملی بیمه‌های سلامت کشور	سازمان بیمه سلامت ایران
۱۳	پایگاه اطلاعات دانش‌آموزی و مدارس	وزارت آموزش و پرورش
۱۴	پایگاه ملی رفاه ایرانیان	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
۱۵	پایگاه اطلاعات مجوزهای کسب‌وکار کشور	وزارت امور اقتصادی و دارایی

۱۶	پایگاه ملی اطلاعات داده‌های باز کشور	سازمان فناوری اطلاعات ایران
۱۷	پایگاه ملی سلامت (پرونده الکترونیکی، نظام پزشکی، غذا و دارو)	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۱۸	پایگاه اطلاعات مالیاتی و مؤدیان کشور	سازمان امور مالیاتی کشور
۱۹	پایگاه اطلاعات مالی کشور	وزارت امور اقتصادی و دارایی
۲۰	پایگاه اطلاعات خدمات بانکی و پولی کشور	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
۲۱	پایگاه اطلاعات مکان محور کشور	سازمان برنامه‌ریزی و بودجه کشور
۲۲	پایگاه ملی اطلاعات و آمار کشور	مرکز آمار ایران
۲۳	پایگاه اطلاعات ثنا و سجل کیفری کشور	قوه قضائیه
۲۴	پایگاه اطلاعات تقسیمات کشوری	وزارت کشور
۲۵	پایگاه اطلاعات املاک و اسکان	وزارت راه و شهرسازی
۲۶	پایگاه اطلاعات نقشه کشور	سازمان نقشه‌برداری کشور
۲۷	پایگاه اطلاعات اوراق بهادار (کدال و سجام)	سازمان بورس و اوراق بهادار

▪ دیدگاه عدم ابهام

الف) قانون‌گذار به موجب حکم صدر ماده (۱۱) سابق و ردیف (۳۰) پیشین جدول ذیل آن، متولی اداره و به‌روزرسانی «پایگاه ملی قوانین و مقررات کشور» را «مجلس شورای اسلامی» مقرر کرده بود. اما نظر به اینکه در حال حاضر پایگاه فوق ذیل «ریاست جمهوری» قرار دارد، روشن نبود مقصود قانون‌گذار ایجاد پایگاهی جدید توسط مجلس بود و یا انتقال پایگاه موجود از دولت به مجلس مدنظر مقنن بوده است. در نتیجه حکم مذکور دارای ابهام اعلام شد. حال که در اصلاحات جدول حاضر، ردیف مذکور به کلی حذف شده است، وجهی برای ابهام شورا متصور نیست.

ب) در ردیف (۳۱) جدول سابق ذیل ماده (۱۱)، متولی اداره و به‌روزرسانی «پایگاه‌های اطلاعاتی بیمه‌شدگان - بازنشستگان و مستمری‌بگیران - کارفرمایان - درمانی بیمه‌شدگان»، «سازمان تأمین اجتماعی» معرفی شده بود. اما حکم این ردیف اولاً از این جهت که آیا

مقصود قانون‌گذار از پایگاه‌های اطلاعاتی مذکور، تنها اشاره به «سامانه‌ی بانک جامع اطلاعات بیمه‌های اجتماعی کشور» بود یا تأسیس پایگاهی جدید زیر نظر سازمان تأمین اجتماعی مقصود مقنن بود و ثانیاً از این منظر که آیا اطلاعات پایگاه‌های فوق‌الذکر شامل اطلاعات بیمه‌شدگان سازمان تأمین اجتماعی نیروی‌های مسلح و صندوق‌های بیمه‌ی دیگر همچون صنعت نفت و فولاد نیز می‌شد یا خیر، ابهام داشت. حال نظر به حذف ردیف (۳۱) از جدول ذیل ماده (۱۱)، ابهام مذکور نیز بلاموضوع شده است. لازم به توضیح است دیگر اصلاحات به عمل آمده در این جدول ناشی از ایراد شورای نگهبان نبوده است.

▪ نظر شورای نگهبان

ماده (۱۱)، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

* * *

ماده ۱۲-

[ماده (۱۲) به شرح زیر اصلاح می‌شود:]

در صورت بروز اختلاف در اجراء و تفسیر فنی مصوبات کارگروه
تعامل پذیری دولت الکترونیکی، بین دستگاه‌های اجرایی، «شورای اجرایی
فناوری اطلاعات» و برای نهادهای خارج از قوه مجریه، «مرکز ملی فضای
مجازی» مرجع داوری است.

▪ دیدگاه ابهام

مطابق حکم ماده (۱۲) سابق، در موارد حدوث اختلاف نظر در اجراء و تفسیر فنی، نظر کمیسیون دوام «ملاک عمل» قرار می‌گرفت. اما روشن نبود آیا اطلاق این حکم در خصوص «ملاک عمل» قرار گرفتن نظرات کمیسیون پیش‌گفته، شامل رسیدگی‌های قضایی نیز می‌شد یا خیر و ماده (۱۲) از این حیث موجد ابهام شناخته شد. اکنون قانون‌گذار در ماده (۱۲) اصلاحی مقرر کرده است: در صورت بروز اختلاف بین دستگاه‌های اجرایی در اجراء و تفسیر فنی مصوبات کارگروه تعامل پذیری، «شورای اجرایی فناوری اطلاعات» و در صورت بروز اختلاف میان نهادهای خارج از قوه مجریه، «مرکز ملی فضای مجازی» مرجع داوری خواهد بود. با وجود اصلاح صورت‌گرفته، روشن نیست آیا از اطلاق عبارت مذکور چنین

مستفاد می‌شود که تصمیمات «شورای اجرایی فناوری اطلاعات» و «مرکز ملی فضای مجازی» برای قضات دادگستری در مقام اصدار حکم یا تحقیق در خصوص پرونده‌های قضایی نیز لازم الاجرا است یا خیر و ماده (۱۲) اصلاحی همچنان از این منظر دارای ابهام است. چه اینکه اگر اطلاق حکم مزبور رسیدگی‌های قضایی را نیز در بر بگیرد، این حکم مغایر با اصول (۳۶) و (۱۵۶) قانون اساسی خواهد بود.

■ نظر شورای نگهبان

۳- ماده (۱۲)، از این جهت که آیا نظرات دو نهاد مذکور، برای قاضی در مقام قضاوت یا تحقیق، لازم‌الاتباع است یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

ماده ۱۳-

الف - ...

[در بند «ب» ماده (۱۳) عبارت «جز در موارد مربوط به حوزه قضاء» قبل از عبارت «فقط با تصویب» اضافه می‌شود.]

ب- در ماده (۲۳۲) قانون مالیات‌های مستقیم اصلاحی مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷،^۱ عبارت «جز در موارد مربوط به حوزه قضاء فقط با تصویب کارگروه تعامل‌پذیری دولت الکترونیکی به سایر دستگاه‌ها ارائه دهند و در غیر این صورت» جایگزین عبارت «محرمانه تلقی و از افشای آن جز در امر تشخیص درآمد و مالیات نزد مراجع ذی‌ربط در حد نیاز خودداری نمایند و در صورت افشاء» می‌شود.

پ- ...

[در تبصره اصلاحی ماده (۷۳) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز

۱. ماده (۲۳۲) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲۳۲ (اصلاحی ۱۳۸۰/۱۱/۲۷)- اداره امور مالیاتی و سایر مراجع مالیاتی باید اطلاعاتی را که ضمن رسیدگی به امور مالیاتی مؤدی به دست می‌آورند، محرمانه تلقی و از افشای آن جز در امر تشخیص درآمد و مالیات نزد مراجع ذی‌ربط در حد نیاز خودداری نمایند و در صورت افشاء طبق قانون مجازات اسلامی با آنها رفتار خواهد شد.»

موضوع بند «ت» ماده (۱۳) عبارت «جز در مواردی که مشمول دسترسی‌های قوه قضائیه است»، بعد از عبارت «سطوح دسترسی به داده‌ها» اضافه می‌شود.

ت- تبصره ماده (۷۳) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲/۱۰/۳ به شرح زیر اصلاح می‌شود:

تبصره- تعیین نحوه و سطوح دسترسی به داده‌ها جز در مواردی که مشمول دسترسی‌های قوه قضائیه است، بر عهده کارگروه تعامل‌پذیری دولت الکترونیکی است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

قانون‌گذار در بند (ب) پیشین این ماده، ماده (۲۳۲) قانون مالیات‌های مستقیم را اصلاح کرده بود. بر اساس اصلاح صورت گرفته در ماده (۲۳۲)، محرمانه بودن اطلاعات مالیاتی مؤدی برداشته شده و «با تصویب کمیسیون داده و اطلاعات ملی»، امکان دسترسی به آن برای سایر دستگاه‌ها فراهم شده بود. اما اطلاق حکم پیش‌گفته از این حیث که شامل رسیدگی‌های قضایی نیز می‌شد و دسترسی مراجع قضایی به اطلاعات مالیاتی مؤدیان را مقید به «تصویب کمیسیون داده و اطلاعات ملی» کرده بود، مغایر با اصل (۱۵۶) قانون اساسی شناخته شد. اکنون در راستای اصلاح این بند، مجلس شورای اسلامی تصریح کرده است حکم فوق، شامل «موارد مربوط به حوزه قضاء» نمی‌شود. در نتیجه با توجه به تغییرات به عمل آمده، اشکال سابق شورا منتفی شده است.

۱. ماده (۷۳) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲/۱۰/۳ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۷۳- به منظور ثبت و دسترسی سریع به سوابق محکومان و ارائه آن به مراجع ذی‌ربط، پایگاه اطلاعات محکومان قاچاق کالا و ارز در مرکز فناوری و اطلاعات قوه قضائیه تشکیل می‌گردد. تمامی واحدهای اجرای احکام مکلفند به محض دریافت رأی قطعی محکومیت‌های راجع به قاچاق کالا و ارز، مشخصات فردی محکومان را در این پایگاه ثبت نمایند. مبادله اطلاعات بین سازمان تعزیرات حکومتی و قوه قضائیه باید به نحوی باشد که امکان تعامل داده‌ها و استفاده کاربران طرفین وجود داشته باشد.

تبصره- نحوه و سطوح دسترسی مراجع ذی‌ربط به داده‌ها به موجب آئین‌نامه‌ای است که توسط سازمان تعزیرات حکومتی و قوه قضائیه تهیه می‌شود و حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.»

▪ دیدگاه عدم ابهام

مجلس شورای اسلامی به موجب بند (ت) سابق ماده (۱۳)، تبصره‌ی ماده (۷۳) قانون مبارزه با قاچاق را اصلاح کرده بود. از جمع حکم ماده (۷۳) و تبصره‌ی اصلاحی آن چنین مستفاد می‌شد که تعیین نحوه و سطوح دسترسی به داده‌های «پایگاه اطلاعات محکومان قاچاق کالا و ارز»، در اختیار «کمیسیون دوام» خواهد بود. اما اطلاق حکم فوق از این حیث که روشن نبود دسترسی‌های مراجع قضایی به پایگاه مذکور را نیز مقید به تجویز کمیسیون دوام کرده بود یا خیر، موجد ابهام شناخته شد. حال که در بند (ت) اصلاحی تصریح شده است حکم فوق شامل «مواردی که مشمول دسترسی‌های قوه قضائیه است» نمی‌شود، ابهام سابق شورا مرتفع شده است.

▪ نظر شورای نگهبان

ماده (۱۳)، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی)

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۷۹/۴/۲۸):
«... شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل یا جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.»

گزارش استدلالی

پژوهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید بهشتی (ره)، خیابان شهید سرافراز،

کوچه پنجم پلاک ۱۱ کد پستی: ۱۵۹۷۸۵۶۱۱۳

تلفن: ۰۲۱-۸۸۵۳۳۴۲۹

نمابر: ۰۲۱-۶۴۰۱۴۸۱۷

nashr-rc.ir

gcr.ac.ir